

Disciplinaire

Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak,

bestaande uit mr. A.G. Beets, mr. J.C.P. Ekering, mr. H.J.A. Knijff, mr. I.E.M. Sutorius, mr. G.J. Kemper en mr. C.H.B. Winters.

Tegengestelde belangen

Optreden bij tegengestelde belangen.

- Advocatenwet art. 46 (2.4.2. tegenstrijdige belangen van verschillende cliënten)
- Gedragsregel 7 lid 1

Hof van Discipline 12 januari 2001, nr. 3022

(mrs. Fransen, Du Perron, Krans, Sterk en Meulemans)

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch 30 augustus 1999

(mrs. Mertens-Steeghs, Lucassen, Van der Eerden, Poelman en De Bont)

Feiten

Mr. X behartigt de belangen van klagster in verband met een vordering tot verbreking van de samenwoning. Mevrouw B. wendt zich tot mr. X met het verzoek haar te willen bijstaan in haar echtscheidingsprocedure. Daarna blijkt dat Z., de ex-partner van klagster een relatie is aangegaan met mevrouw A en de ex-partner van mevrouw A een relatie met klagster. Mr. X is van mening dat hij voor zowel klagster als mevrouw A kan blijven optreden en bespreekt dat met ieder van hen. Later ontstaan er problemen wanneer mevrouw A een verklaring aflegt ten gunste van de ex-partner van de klagster. Daarop besluit mr. X, die deze ontwikkeling niet voorzienbaar achtte, zijn opdracht van klagster neer te leggen.

Beoordeling van de raad

Als niet, althans onvoldoende, weersproken staat vast, dat mr. X, toen hem bekend werd dat mevrouw A een relatie had met de ex-partner van klagster, dit aspect zowel met klagster als met mevrouw A heeft besproken. Van wie dat gesprek is uitgegaan is voor de beoordeling van dit onderdeel van de klacht van geen belang. De raad is van oordeel dat mr. X op dat moment had moeten besluiten om noch voor klagster, noch voor mevrouw A verder op te treden. Mr. X had immers moeten voorzien dat de belangen van deze partijen tegenstrijdig waren geworden, althans een daarop uitlopende ontwikkeling aannemelijk kon zijn. Die ontwikkeling heeft zich ook voorgedaan doordat mevrouw A een bepaalde verklaring aflegde ten gunste van de ex-partner van klagster. Het gevolg hiervan was dat mr. X zijn opdracht in een later stadium moest neerleggen, hetgeen klagster als ontijdig heeft ervaren.

Volgt

Gegrondbevinding van dit onderdeel van de klacht met oplegging van de maatregel van een enkele waarschuwing.

Overwegingen van het hof

De raad heeft geoordeeld dat mr. X, toen hem bekend werd dat mevrouw A een relatie had (gekregen) met Z., had moeten besluiten om noch voor klagster, noch voor mevrouw A verder op te

treden. Wat er zij van de aan dit oordeel ten grondslag gelegde motivering, het hof acht het oordeel juist.

Immers, door een relatie was er tussen mevrouw A en Z. een zekere mate van vereenzelviging en van gemeenschappelijk belang ontstaan, emotioneel en materieel, met als gevolg dat tussen klagster en mevrouw A tegenstrijdigheid van belangen was ontstaan, nu mr. X voor klagster diende op te treden tegen Z.

Eigenmachtig optreden met toevertrouwde gelden

Een eigenmachtig optreden terzake van aan een advocaat toevertrouwde gelden moet als onacceptabel en schadelijk voor het vertrouwen in de advocatuur worden aangemerkt.

- Advocatenwet art. 46 (1.4.3.1 financiële verhouding, 4.3 financieel belanghebbenden),
- Advocatenwet, art. 48b

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch 22 januari 2001

(mrs. Bleeker, Kneepkens, De Bont, Van Dooren en Van der Eerden)

Feiten

Mr. X, optredend voor A, heeft van de tegenpartij B, de klager, een bedrag van f 80.000,00 op zijn derdengeldrekening ontvangen. B had daarbij bedongen dat dit geld onder mr. X zou blijven totdat A en B hem schriftelijk zouden hebben meegedeeld dat het geschil dat de aanleiding was tot het conflict, was geschikt. Op 2 december 1999 vond ten kantore van mr. X een bespreking met A en B plaats. Deze bespreking leidde niet tot een schikking. Bij brief van eveneens 2 december 1999 deed B nog nadere voorstellen, maar ook op basis van die voorstellen kon geen schikking worden bereikt. In februari 2000 ontdekte B dat mr. X op enig moment na de bespreking van 2 december 1999 het bedrag van f 80.000,00 aan A had doorbetaald.

Raad van Discipline

De tussen B en mr. X gemaakte afspraak luidde expliciet dat mr. X slechts aan A mocht doorbetalen na schriftelijke toestemming van de klager. Ook in het geval mr. X meende in het gesprek van 2 december 1999 van de klager begrepen te hebben dat hij aan zijn cliënt mocht doorbetalen – even daargelaten of hij dat ook nog mocht menen na ontvangst van de brief van de klager van eveneens 2 december 1999 – had mr. X ook in dat geval eerst schriftelijk bij de klager dienen te verifiëren of hij daadwerkelijk aan A kon doorbetalen.

Inzake financiële kwesties dient de advocaat uiterste zorgvuldigheid te betrachten. Een eigenmachtig optreden terzake van de hem toevertrouwde gelden moet als onacceptabel en schadelijk voor het vertrouwen in de advocatuur worden aangemerkt. De klager heeft terecht opgemerkt dat hij er op moet kunnen vertrouwen dat een advocaat de met hem gemaakte afspraken nakomt, ook als hij de advocaat van de wederpartij is.

Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd zijn ook te vinden

op www.advocatenorde.nl en *BalieNet*

De klager heeft tevens verzocht om mr. X te verplichten om het bedrag van f 80.000,00 aan de klager terug te betalen. Op basis van het gestelde in artikel 48b *Advocatenwet* ziet de raad daartoe geen mogelijkheid. Weliswaar voorziet de wettekst in de mogelijkheid tot het opleggen van de bijzondere voorwaarde dat de betrokken advocaat de door zijn gedraging veroorzaakte schade geheel of gedeeltelijk binnen een te stellen proeftijd vergoedt, maar een dergelijke voorwaarde heeft bij de maatregelen van waarschuwing en berisping geen of onvoldoende materiële betekenis. Bovendien is de raad niet in staat vast te stellen wat de omvang is van de door mr. X aan de klager toegebrachte schade, hoewel ook die eis in de wettekst besloten ligt om de gevraagde voorwaarde tot vergoeding in schade te kunnen opleggen.

Een en ander laat onverlet dat het mr. X zou passen, gelet op de duidelijk met de klager gemaakte afspraak en zijn onzorgvuldig handelen in strijd met die afspraak, om het door de klager aan hem betaalde bedrag aan de klager terug te betalen.

De raad verklaart de klacht gegrond en legt mr. X de maatregel op van berisping.

Noot

Deze beslissing laat nog eens zien hoe onbevredigend het tuchtrecht af en toe voor klager werkt. Die tuchtrechter is niet geëquipeerd voor het vaststellen van schadevergoedingen maar wat was er tegen geweest om in een geval als dit te bepalen dat de advocaat (tenminste) alsnog moet doen wat hij moest doen, nl. het bedrag terugbetalen aan de klager zodra duidelijk was dat geen schikking was bereikt die door de klager bevestigd werd? Het heeft inderdaad weinig zin om die voorwaarde te verbinden aan een waarschuwing of berisping. Maar als mr. X niet ter zitting zou hebben willen verklaren dat hij het bedrag zou terugbetalen als de Raad van Discipline dat juist zou vinden, zou de raad hem dan niet een voorwaardelijke schorsing, als stok achter de deur, hebben kunnen opleggen?

Nu is de klager genoodzaakt zich weer apart tot de gewone rechter te wenden, met extra kosten. (E)

Ontoelaatbaar eigenbelang

Advocaat scheidt op onaanvaardbare wijze een eigen financieel belang bij het veiligstellen van een vermogen en scheidt een potentieel belangenconflict tussen hemzelf en zijn cliënt(en).

Ontoelaatbare vertraging bij het terugbetalen van door de advocaat in dat kader geleend geld.

*Ook indien een deken, op grond van de hem in artikel 46f lid 1 *Advocatenwet* gegeven bevoegdheid, een bezwaar ter kennis van de raad brengt, dient deze kennisgeving een duidelijke omschrijving te bevatten van hetgeen de betrokken advocaat wordt verweten, zodat deze zich behoorlijk daartegen kan verweren.*

- *Advocatenwet art. 46 (1.4.2.traagheid, 1.4.3.1. financiële verhouding) en art. 46f lid 1*
- *Gedragingsregels 1, 5 en 23*

Hof van Discipline 26 januari 2001, nr. 3236

(mrs. Van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp, Van Delden, Du Perron, Van Voorst van Beest en Vermeulen)

Raad van Discipline 's-Gravenhage 26 juni 2000

(mrs. Van Boven, Brouwer, Van den Dries, Hengeveld en Vermeulen)

Feiten

(1) In 1997 wendde A (hierna: de moeder) zich tot mr. X in verband met problemen met de Raad voor de Kinderbescherming over haar beheer van het vermogen van haar zoon. In 1982 kwam uit een nalatenschap een bedrag van f 100.000 voor de inmiddels meerderjarige, maar aan drugs verslaafde, zoon. Tussen mr. X en de moeder werd toen overeengekomen - kennelijk ook met instemming van de zoon - dat mr. X dit geld - bij wege van wat hij een 'beschermingsbewind' noemt - onder zijn berusting nam en dat hij dit geld leende tegen een rente van 10% per jaar. Deze rente werd omstreeks 1993 op de marktrente gesteld. Mr. X loste op de lening af. Vanaf 1994 heeft de moeder ook haar eigen spaargelden aan mr. X beleend. Begin 1996 verstrekte de zoon een algehele volmacht aan mr. X. Kort daarna kwam uit een tweede nalatenschap voor de zoon opnieuw een bedrag van f 100.000 vrij, dat eveneens aan mr. X in beheer werd gegeven en door hem werd geleend. Nadat gedurende ongeveer een jaar tussen mr. X en de moeder overleg had plaatsgevonden over terugbetaling van het van de zoon geleende bedrag, verstrekte de zoon in maart 1998 bij notariële akte een algehele volmacht aan zijn moeder en trok hij de eerder aan mr. X verleende volmacht in. De akte werd bij brief van 18 maart 1998 door de moeder aan mr. X toegezonden. De moeder verzocht mr. X daarbij tevens om aan haar mee te delen wanneer hij het in beheer gegeven kapitaal van haar zoon aan haar zou overmaken en zij deelde mee een spoedige afhandeling op prijs te stellen. Mr. X voldeed niet aan het verzoek.

(2) Op 22 juli 1998 vervoegde de moeder zich op het deken-spreekuur, dat toen werd gehouden door een lid van de Raad van Toezicht, met een klacht over mr. X. De klacht luidde dat mr. X een som geld, toebehorend aan de (al vele jaren verslaafde) zoon had ontvangen 'ter bewaring, ter leen', zoals mr. X dat zelf had genoemd en dat mr. X het bedrag dat hij nog onder zich had, f 112.000, ondanks verschillende verzoeken niet terugbetaalde.

In overleg met het lid van de Raad van Toezicht wendde de moeder zich allereerst tot een advocaat om te trachten het geld van haar zoon terug te krijgen. Deze advocaat schreef mr. X hierover voor het eerst op 21 augustus 1998; de laatste brief van de advocaat aan mr. X dateert van 23 april 1999. De correspondentie leidde echter niet tot resultaat, waarop de moeder verzocht om haar klacht tegen mr. X in behandeling te nemen.

Op 30 juni 1999 verzocht een stafmedewerker namens de deken aan mr. X om te reageren op de klacht van de moeder. Mr.

Disciplinaire

X reageerde inhoudelijk bij brief van 31 augustus 1999. Op 12 oktober 1999 werd een bespreking gehouden op het bureau van de orde tussen de moeder, mr. X, de deken en de stafmedewerker. Hierbij werd onder meer afgesproken dat mr. X het bedrag van f 112.000 binnen één maand zou terugbetalen. Mr. X heeft daaraan voldaan. Daarna heeft mr. X de verschuldigde rente voldaan.

Aan het slot van die bespreking deelde de deken aan mr. X – buiten aanwezigheid van de moeder – mee, dat hij de handelwijze van mr. X klachtwaardig achtte en dat hij zich zou beraden, mede in overleg met de Raad van Toezicht, over te nemen stappen.

(3) De deken heeft het bezwaar tegen mr. X bij brief van 2 december 1999 ter kennis van de raad gebracht, zonder in die brief de inhoud daarvan nader te omschrijven. De bij die brief gevoegde ‘Samenvatting’ luidt, voor zover van belang voor de vaststelling van het bezwaar, als hierboven onder (2) weergegeven.

Overwegingen van de raad

Mr. X heeft zich door de moeder jarenlang geld laten uitlenen dat toebehoorde aan haar meerderjarige drugsverslaafde zoon. Deze stond niet onder curatele en mr. X beschikte pas vanaf 29 januari 1996 over een algehele volmacht van de zoon. Voorts heeft mr. X een constructie bedacht met betrekking tot de waardering van het huis van de zoon, waardoor het voor deze mogelijk was een bijstandsuitkering te ontvangen. In deze constructie werd de waarde van het huis kunstmatig laag gehouden, terwijl mr. X wist dat zoon gelet op de daarvoor geldende criteria niet aanmerking kwam voor een bijstandsuitkering nu zijn spaargeld – dat inmiddels door mr. X was belegd in langlopende octrooiprojecten – de daarvoor gestelde wettelijke norm overschreed. Mr. X heeft op deze wijze meegewerkt aan steunfraude.

Mr. X heeft meegewerkt aan een leningsconstructie waarbij de moeder haar gelden niet bij de bank doch aan mr. X te leen gaf tegen een afgesproken rentepercentage zodat zij de rente op deze manier niet aan de fiscus hoefde te verantwoorden. Op deze wijze heeft mr. X tevens meegewerkt aan belastingontduiking.

Tevens is gebleken dat mr. X, ondanks de reeds bij brief van 18 maart 1998 overgelegde volmacht van de zoon aan de moeder, pas eind november 1999 en derhalve ruim 1,5 jaar later het gevorderde bedrag heeft terugbetaald.

Mr. X heeft door het ter leen aannemen van gelden, die hij ter bewaring ten behoeve van de zoon onder zich had, een eigen belang gediend met het daaraan inherente risico voor de zoon dat mr. X te eniger tijd niet in staat zou blijken het ter leen ontvangen terug te betalen. Aldus heeft mr. X de mogelijkheid van tegenstrijdige belangen in het leven geroepen en de belangen van de zoon onvoldoende behartigd, hetgeen als onbetamelijk is aan te merken.

Een advocaat dient ervoor te waken op enige wijze betrokken te raken bij onwettige activiteiten. Mr. X heeft door mee te werken aan belastingontduiking en steunfraude niet gehandeld zoals een behoorlijk advocaat betaamt, waardoor het vertrouwen in de advocatuur ernstig is geschaad. Dat één en ander op uitdrukkelijk verzoek geschiedde van zijn cliënte, de moeder, doet hieraan niet af, gelet op de zelfstandige verantwoordelijkheid van een advocaat.

Voorts had mr. X ook onmiddellijk de door de moeder gevorderde bedragen terug dienen te betalen. Ook op dit punt heeft mr. X niet als een behoorlijk advocaat gehandeld.

De raad verklaart de klacht gegrond en legt aan mr. X een schorsing op van twee maanden.

Overwegingen van het hof

In de beroepen beslissing heeft de raad onder het hoofd ‘Inhoud van de klacht’ vastgesteld: Het bezwaar houdt in dat de handelwijze van verweerder met betrekking tot het geld dat hij ‘ter bewaring en ter leen’ heeft ontvangen en dat toebehoort aan de zoon onbetamelijk is. In het vervolg van zijn beslissing heeft de raad evenwel de weergave van de feiten en zijn beoordeling niet beperkt tot de handelwijze van mr. X met betrekking tot het onder zich nemen en terugbetalen van de gelden van de zoon, maar tevens als onderwerp van het bezwaar aangemerkt en beoordeeld de handelwijze van mr. X met betrekking tot andere vermogensbestanddelen van de zoon en tot vermogensbestanddelen van de moeder. Daardoor heeft de raad miskend dat ook indien een deken, op grond van de hem in artikel 46f lid 1 Advocatenwet gegeven bevoegdheid, een bezwaar ter kennis van de raad brengt, deze kennisgeving een duidelijke omschrijving dient te bevatten van hetgeen de betrokken advocaat wordt verweten, opdat de betrokken advocaat zich behoorlijk daartegen kan verweren en niet, zoals mr. X in zijn beroepschrift heeft aangevoerd, pas uit de beslissing van de raad kan opmaken tegen welk bezwaar hij zich had te weren. Het hof zal daarom de beslissing van de raad vernietigen en, op grond van hetgeen in de ‘Samenvatting’ van de deken is vermeld, het bezwaar aldus verstaan dat dit betreft het door mr. X onder zich nemen van het geld van de zoon en de terugbetaling daarvan.

De moeder heeft zich destijds, in verband met de al genoemde problemen met de Raad voor de Kinderbescherming, tot mr. X gewend in diens hoedanigheid van advocaat. Alle tot het dossier behorende correspondentie van mr. X met de moeder is gevoerd op het postpapier van het advocatenkantoor van mr. X. Nadat de moeder het geld van de zoon had opgevraagd, heeft mr. X aanspraak gemaakt op een, op het geld van de zoon in te houden, vergoeding voor zijn werkzaamheden. In een brief aan de moeder heeft mr. X voorts aangevoerd dat hij gedurende 20 jaar haar vaste (juridische) adviseur is geweest en in een brief aan de advocaat van de moeder dat zijn cliënte een aanzienlijk en nog te berekenen bedrag verschuldigd zou zijn ter zake van een door hem en een ex-stagiaire gevoerde procedure.

Op grond van deze overwegingen verwerpt het hof het standpunt van mr. X dat hij voor de moeder en de zoon niet als advocaat is opgetreden en het geld van de zoon niet als advocaat heeft geleend.

Evenals de raad is het hof van oordeel dat mr. X allereerst tuchtrechtelijke laakbaar heeft gehandeld door niet alleen de moeder juridische bijstand te verlenen bij het vinden van een manier waarop het vermogen van de zoon tegen bepaalde gevolgen van diens drugsverlening kon worden veiliggesteld, maar tevens actief en persoonlijk te participeren in het ‘veiligstellen’ van het vermogen van de zoon. Immers, door het geld van de zoon bij wege van

beslissingen

geldening zelf onder zijn berusting te nemen en te bestemmen voor investeringen in langlopende octrooiprojecten heeft mr. X op onaanvaardbare wijze een eigen (financieel) belang bij de door hem als 'beschermingsbewind' betitelde constructie geschapen en tezelfdertijd een potentieel belangenconflict tussen hemzelf en zijn cliënt(en). Daar komt nog bij dat mr. X aldus financiële verplichtingen jegens zijn cliënt(en) op zich heeft genomen over welke nakoming onenigheid zou kunnen ontstaan en ook daadwerkelijk is ontstaan, en hen heeft blootgesteld aan een solvabiliteitsrisico. Aan dit alles kan niet afdoen dat, zoals mr. X aanvoert, de renteopbrengst hoger was dan indien het geld bij een bank zou zijn ondergebracht.

Eveneens deelt het hof de mening van de raad dat mr. X de terugbetaling van het van de zoon geleende bedrag op onaanvaardbare wijze heeft getraineed. De door mr. X in zijn beroepschrift gegeven redenen voor het uitblijven van betaling namelijk (a) dat hij zich wilde vergewissen of de zoon uit vrije wil de volmacht aan zijn moeder aan gegeven, (b) dat hij zich wilde verzekeren van daadwerkelijk bevrijdende betaling, (c) dat hij vreesde dat bij terugbetaling aan de moeder het geld als sneeuw voor de zon zou verdwijnen en (d) dat hij wilde proberen in goed overleg het honorarium vast te stellen voor het voeren van een aantal procedures die (het kantoor van) mr. X had gevoerd, snijden geen hout. Mr. X had dienen te beseffen dat hij zondermeer gehouden was het geleende bedrag aan de notarieel gevolmachtigde van de zoon terug te betalen en dat een zodanige betaling bevrijdend zou zijn. Hoewel aanvankelijk de wens van mr. X om een en ander met zijn cliënt(en) te bespreken nog wel begrijpelijk is, geldt dat niet voor het feit dat mr. X de terugbetaling van een dergelijk gesprek afhankelijk heeft gesteld en is blijven stellen, ook nadat hem door de advocaat van de moeder (en blijkens het beroepschrift ook door verwanten van de zoon) was duidelijk gemaakt dat de moeder en de zoon een dergelijk gesprek niet wilden.

De door de raad opgelegde maatregel kan niet in stand blijven, aangezien deze ook betrekking had op gedragingen van mr. X welke geen onderdeel van het bezwaar vormden. Weliswaar oordeelt ook het hof, gelet op de aard en de ernst van het verwijt dat mr. X in verband met zijn door het hof beoordeelde handelwijze kan worden gemaakt en in aanmerking genomen dat mr. X er blijk van heeft gegeven het laakbare van zijn handelwijze niet in te zien, de maatregel van schorsing op zijn plaats, maar zal deze voorwaardelijk opleggen en beperken tot de duur van één maand.

Volgt

Schorsing in de uitoefening van de praktijk voor de duur van één maand, voorwaardelijk, proeftijd twee jaar.

Voorschotten terugbetalen

De advocaat behoort aan zijn cliënt bij beëindiging van zijn werkzaamheden een einddeclaratie te sturen en voorzover deze lager is dan de door de cliënt betaalde voorschotten dient hij het teveel betaalde te restitueren. Onredelijk salaris. Het ontbreken van schriftelijke vastlegging.

- Advocatenwet art. 46 (1.4.3.1. financiële verhouding, 1.5. vereiste van schriftelijke vastlegging)
- Gedragsregels 8, 23, 25 lid 1, 27 lid 5

Raad van Discipline Amsterdam 5 februari 2001

(mrs. De Groot, Van den Biesen, Van Es, Goppel en Meijer)

Feiten

Klaagster wendt zich in juni 1998 tot mr. X in verband met een echtscheidingsprocedure. Mr. X stuurt aan haar een voorschotdeclaratie van iets minder dan f 5.000 inclusief kantoorkosten en BTW, die klaagster voldoet. Nadat mr. X namens klaagster een verzoekschrift voorlopige voorzieningen heeft ingediend vraagt klaagster hem in augustus 1998 om zijn werkzaamheden te staken en het verzoek in te trekken. Mr. X doet dat. Hij stuurt aan klaagster geen einddeclaratie en archiveert het dossier. In mei 1999 neemt klaagster weer contact op met mr. X en vraagt hem de echtscheidingszaak te heropenen. Mr. X schrijft dan aan klaagster: 'Naar aanleiding van onze bespreking van heden heb ik uw reeds gearchiveerde dossier weer uit de kast gehaald en ook de financiële administratie uit het gearchiveerde computerbestand naar voren gehaald. Het eertijds door u gestelde depot bleek vrijwel te zijn overschreden. Met onze bespreking van heden resteert derhalve geen honorarium voor nadere werkzaamheden. Mijn uurtarief bedraagt sinds 1999 f 500 exclusief 5% kosten en 17,5% BTW. Terzake mijn rechtsbijstand ben ik zo vrij u bijgaand een eerste termijn te declareren, gebaseerd op minimaal 10 uur werkzaamheden en voor te schieten griffierechten, welk honorarium u verschuldigd zal blijven, ook ingeval dat minder dan 10 uur werkzaamheden noodzakelijk of wenselijk mocht blijken (...).' Bij de brief is een rekening gevoegd van f 7.000 bestaande uit een minimumhonorarium, kantoorkosten en BTW, in totaal f 6.168,75 en een voorschot op verschotten van f 831,25. Klaagster voldoet deze rekening.

Mr. X dient opnieuw een verzoek om voorlopige voorzieningen in. Daarna treft klaagster zelf een voorlopige regeling met haar echtgenoot. De tussen de echtgenoten gemaakte afspraken zijn vervat in een faxbericht d.d. 1 juli 1999 van de advocaat van de wederpartij aan mr. X. Dit bericht bevat de passage: 'Als uw cliënte zich met de inhoud van deze brief kan verenigen, stel ik voor dat u de voorlopige voorzieningen intrekt c.q. uw verzoekschrift voorlopige voorzieningen per omgaande wijzigt in die zin dat (...). Ik zal in dat geval geen verweer voeren. Graag verneem ik van u. Mocht ik maandag (...) a.s. geen reactie hebben ontvangen, dan zal ik mijn verzoekschrift voorlopige voorzieningen dat ik naar aanleiding van uw verzoekschrift heb opgesteld, bij de rechtbank indienen.' Mr. X trekt hierop het verzoek om voorlopige voorzieningen in.

Klaagster wendt zich enige tijd later tot een andere advocaat. Deze vraagt aan mr. X om een eindafrekening en specificatie van zijn werkzaamheden en kosten in 1998 en 1999. Uit de door mr. X verstrekte specificatie blijkt dat hij 505 minuten aan de zaak heeft besteed in 1998. Zijn werkzaamheden in 1999 duidt hij globaal aan. Hij restitueert het in 1999 door klaagster betaalde voorschot op verschotten na aftrek van door hem betaalde kosten voor uittreksels en griffierecht. Later specificiert mr. X aan de deken de in 1999 verrichte werkzaamheden. Volgens die specificatie heeft hij in dat jaar 340 minuten aan de zaak besteed.

Klacht

- (a) Mr. X heeft in 1999 bij klaagster een minimumhonorarium van f 5.000 in rekening gebracht, ongeacht de door hem in het kader van de zaak te verrichten werkzaamheden;
- (b) Hij heeft terzake de door hem geïncasseerde gelden geen behoorlijke schriftelijke rekening en verantwoording aan klaagster verstrekt;
- (c) Hij heeft een verzoek om voorlopige voorzieningen ingetrokken zonder klaagster te wijzen op de consequenties die dit had voor de afdwingbaarheid van de tussen partijen onderling gemaakte afspraken.

Overwegingen van de raad

(ad a)

De raad kan niet oordelen over het bestaan van een overeenkomst tussen mr. X en klaagster omtrent het minimumhonorarium. Dit oordeel is voorbehouden aan de civiele rechter. De raad zal zijn beoordeling derhalve beperken tot de vraag of mr. X bij zijn declaratie aan klaagster betamelijk heeft gehandeld. Bij het vaststellen van zijn declaratie behoort de advocaat een, alle omstandigheden in aanmerking genomen, redelijk salaris in rekening te brengen. Mr. X heeft de declaratie aan klaagster niet gematigd nadat hij de behandeling van de zaak had beëindigd als gevolg waarvan klaagster feitelijk een uurloon van ruim f 850 in rekening is gebracht. Dat is, mede gelet op het aan klaagster voorgehouden uurtarief van f 500, geen redelijk salaris. Het verweer van mr. X, dat de door hem gehanteerde declaratiemethode hem geenszins belet om na beëindiging van zijn rechtsbijstand, alle omstandigheden in aanmerking nemende, te bezien in hoeverre het in totaal in rekening gebrachte honorarium achteraf beschouwd redelijk voorkomt, kan onbesproken blijven nu vaststaat dat mr. X deze toets niet heeft uitgevoerd. In het algemeen geldt dat een declaratiemethode als door mr. X gehanteerd - los van overige relevante omstandigheden - reeds een onredelijke uitwerking op het salaris heeft, als de aan de zaak in feite bestede tijd niet correspondeert met de tijd die aan het bij een cliënt in rekening gebrachte bedrag ten grondslag ligt.

(ad b)

Vaststaat dat mr. X bij de beëindiging van zijn werkzaamheden voor klaagster geen einddeclaratie heeft gestuurd. Eerst op verzoek van de opvolgend advocaat heeft hij zijn werkzaamheden in 1998 en eerst het kader van de klachtprocedure van de Dekan

heeft hij zijn werkzaamheden in 1999 gespecificeerd. Ter zitting heeft mr. X daaraan toegevoegd dat volgens het beleid van het kantoor waar hij werkzaam is slechts dan een einddeclaratie aan de cliënt wordt gezonden en alleen dan een eindafrekening plaatsheeft als de cliënt daarom vraagt. Deze handelwijze is onbehoorlijk. Een advocaat behoort zijn cliënt bij beëindiging van zijn werkzaamheden een einddeclaratie te sturen en voorzover deze lager is dan de bij de cliënt in rekening gebrachte voorschotten dient hij het teveel betaalde aan de cliënt terug te betalen. Daarenboven dient hij zijn cliënt op diens verzoek een duidelijke specificatie toe te zenden. Wat de werkzaamheden in 1999 betreft, heeft mr. X dat niet, want immers pas in het kader van de klachtprocedure bij de deken, gedaan.

(ad c)

Dit onderdeel stelt de vraag aan de orde of mr. X klaagster heeft gewezen op de consequenties van de twee mogelijkheden die in het faxbericht van 1 juli 1999 van de advocaat van de echtgenoot van klaagster worden geschetst, te weten de intrekking van het verzoek om voorlopige voorzieningen of de wijziging daarvan overeenkomstig de tussen de echtelieden gemaakte afspraken. In het laatste geval zou de advocaat van de echtgenoot van klaagster geen verweer voeren zodat het aannemelijk is dat de rechter het verzoek van klaagster zou hebben toegewezen. Volgens klaagster had mr. X haar moeten adviseren om te kiezen voor de laatste mogelijkheid omdat aldus een beschikking van de rechter en daarmee, op betrekkelijk eenvoudige wijze, een executoriale titel zou zijn verkregen. Mr. X stelt dat klaagster de echtscheiding niet wilde doorzetten en dat hij het verzoek daarom op haar verzoek heeft ingetrokken. Hij stelt voorts dat hij de consequenties van beide alternatieven met klaagster heeft besproken. Klaagster ontkent dat. Zij stelt dat mr. X haar niet heeft verteld dat de door haar gemaakte afspraken niet afdwingbaar waren als deze niet in een beschikking zouden zijn neergelegd. Mr. X heeft geen brieven overgelegd waaruit blijkt dat klaagster door hem is geïnformeerd over de consequenties van de voornoemde alternatieven. Daarmee is niet komen vast te staan dat hij klaagster op deze consequenties heeft gewezen. Het gaat hier om de gevolgen van het beëindigen van een procedure. Juist ter voorkoming van misverstand, onzekerheid of geschil, had mr. X op een zodanig belangrijk punt ofwel de gevolgen van de alternatieven schriftelijk aan klaagster moeten voorhouden ofwel schriftelijk moeten bevestigen dat hij klaagster op deze gevolgen had gewezen.

Volgt

Gegroundverklaring van de klacht op alle onderdelen met berisping. ■